РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕТИРИДЕСЕТ И ВТОРО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПРОЕКТ !

ЗАКОН за изменение и допълнение на Закона за развитието на академичния състав в Република България

(Обн., ДВ, бр. 38 от 21.05.2010 г.; изм. с Решение № 11 на Конституционния съд на РБ от 5.10.2010 г. - бр. 81 от 15.10.2010 г.; изм. и доп., бр. 101 от 28.12.2010 г., изм., бр. 68 от 2.08.2013 г., в сила от 2.08.2013 г.)

§ 1. **В чл. 1, т. 3 се добавят думите „чрез въвеждане на единни държавни изисквания и контрол върху тяхното спазване”**

§ 2. **В Член 4 се правят следните изменения и допълнения:**

1. Ал. 1 се изменя така: „(1) Оценяването на дисертационен труд и на кандидатите за академични длъжности „главен асистент”, „доцент” и „професор” се извършва от научна комисия, което се утвърждава за всяка конкретна процедура със заповед на ректора на висшето училище или на ръководителя на научната организация.”,

2. ал.2 се отменя,

3. Ал. 3 става ал.2 и се изменя така: (2) Членовете на научната комисия се избират със жребий от Национална листа на комисиите по научни области, а при възможност и по професионални направления. При интердисциплинарност на обявения конкурс или тема на дисертационния труд най-малко един член на комисията трябва да бъде от друга научна област, към която обявеният конкурс или тема на дисертационния труд има отношение. Изборът се осъществява от две обособени групи - на външни и на вътрешни членове за съответното висше училище или научна организация. Националната листа включва български граждани - хабилитирани лица, и/или утвърдени чуждестранни учени по предложение на висшите училища или научните организации. При избор на научна комисия се определя и по един резервен член за всяка от двете обособени групи,

4. Ал. 4 става ал.3 и в нея думите „научното жури” се заменят с думите „научната комисия” и думата „журито” се заменя с думата „комисията”,

5. Ал. 5 става ал.4 и в нея думите „научното жури” се заменят с думите „научната комисия”,

6. Ал. 6 става ал.5 и в нея думата „журито” се заменя с думата „комисията”,

7. Ал. 7 става ал.6 и в нея думата „журито” се заменя с думата „комисията”,

8. Създават се нови ал.7 и 8:

(7) Рецензиите и становищата, резюмета на рецензираните публикации и авторефератите се публикуват на открит достъп на интернет страницата на висшето училище или научната организация на български език и на един от езиците, които традиционно се ползват в съответното научно направление.

(8) Откритият достъп на публикациите по ал.7 се запазва най-малко пет години след приключване на процедурата.

§ 3. **В чл.9:**

1. Думите „научното жури” се заменят с думите „научната комисия”,

2. След думите „пет хабилитирани лица” се добавя: „определени от Националната листа по чл.4, ал.2”

§ 4. **В чл. 10:**

1. В ал.1 думата „журито” се заменя с думата „комисията”,

2. В ал. 2 думата „журито” се заменя с думата „комисията” и накрая се добавят думите „по реда на чл.4, ал.7”

§ 5. **В чл. 11:**

1. В ал.1 думата „журито” се заменя с думата „комисията”,

2. В ал. 2 думата „журито” се заменя с думата „комисията”.

§ 6. **В чл. 13:**

1. В ал.1:

а) в изречение първо думата „жури” се заменя с думата „комисия” и след думите„седем хабилитирани лица” се добавя: „определени от Националната листа по чл.4, ал.2 при условията и по реда на чл. 9”

б) в изречение второ думите „научното жури” се заменят с думите „научната комисия”,

2. **В ал.2 в изречение първо думата „журито” се заменя с думата „комисията”,**

3. **В ал.3 думата „журито” се заменя с думата „комисията”.**

§ 7. **В чл. 20:**

1. В ал. 1 в изречение първо думите „петчленно научно жури” се заменят с думите „научна комисия от пет члена, определени от Националната листа по чл.4, ал.2”,

2. В ал.2 думата „журито” се заменя с думата „комисията”.

§ 8. **В чл. 21:**

1. В ал.2 думата „журито” се заменя с думата „комисията”,

2. Алинея 3 се заличава.

§ 9. **В чл. 22 навсякъде думата „журито” се заменя с думата „комисията”.**

§ 10. **В чл. 23, ал.1 думата „журито” се заменя с думата „комисията”.**

§ 11. **В чл. 25:**

1. В изречение първо думите „седемчленно научно жури” се заменят с израза „научната комисия, която включва седем хабилитирани лица от Националната листа по чл.4, ал.2”.

2. В изречение второ думата „журито” се заменя думата „комисията”.

§ 12. **В чл. 26, ал.2:**

1. В изречение първо думите „научното жури” се заменят с думите „научната комисия”.

2. В изречение второ думата „журито” се заменя думата „комисията”.

§ 13. **В чл. 27:**

1. В ал. 1:

а) думите „научното жури” се заменят с думите „научната комисия” и думата „журито” се заменя думата „комисията”,

б) добавя се второ изречение: „Материалите се публикуват по реда на чл.4, ал.7”.

2. Думите „научното жури” се заменят с думите „научната комисия”,

3. В ал. 3:

а). думите „научното жури” се заменят с думите „научната комисия”,

б) добавя се второ изречение: „В началото на заключителното заседание, кандидатите правят кратко представяне по избрана от тях тема и отговарят на въпроси на членовете на комисията”.

3. В ал. 4 думите „научното жури” се заменят с думите „научната комисия”,

§ 14. **В чл. 27а:**

1. В ал.1:

а). В изречение първо думата „журито” се заменя с думата „комисията”,

б) Във изречение второ изречение думите „научното жури” се заменят с думите „научната комисия”,

2. В ал.2, изречение първо след думата „съвет” се добавя: „с тайно гласуване”, а думите „научното жури” се заменят с думите „научната комисия”.

3. Създава се нова алинея 3 със следния текст „(3) Факултетният, съответно научният съвет може с мотивирано решение да отхвърли направеното от научната комисия предложение.”

4. Създава се нова алинея 4 със следния текст „(4) Факултетният, съответно научният съвет може да се произнася по процедури за професор и доктор на науките, само ако поне една трета от състава на съвета е от професори, съответно доктори на науките.”

§ 15. **В чл. 29а думите „научното жури” се заменят с думите „научната комисия”**

§ 16. **В чл. 29б навсякъде думите „научното жури” се заменят с думите „научната комисия”**

§ 17. Чл. 32. **става чл.37 и в ал.1, след думите „този закон” се добавя, „както и актовете на Националната агенция за академична апелация”.**

§ 18. **Създават се нови чл.32, 33, 34, и 36:**

„Чл. 32. **Приключилите процедури за придобиване на научна степен и за заемане на академична длъжност могат да се обжалват при допуснати съществени нарушения пред Националната агенция за академична апелация (НААА). Съществени са тези нарушения, чието действие би повлияло на крайния резултат.**

Чл. 33. **(1) Националната агенция за академична апелация е юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище в София.**

(2) Националната агенция за оценяване и акредитация осъществява дейността си в съответствие с този закон и по правилник, утвърден от Министерския съвет.

(3) Националната агенция за академична апелация:

1. Поддържа Националната листа по чл.4, ал.2

2. Провежда избора на научни комисии по чл.4, ал.2

2. Произнася се по жалби за нарушения на процедурите по този закон

(4) Председателят на НААА представлява агенцията и ръководи дейността й.

(5) Работата на НААА се подпомага от секретариат, който администрира и Националната листа по чл.2.

Чл. 34. **(1)Националната агенция за академична апелация се състои от четирима членове и председател, назначавани за срок от пет години от министър-председателя по предложение на висшите училища и научните организации. Трима са представители на природните и техническите науки и двама - на хуманитарните и обществените науки.**

(2) Лицата по ал. 1 не могат да бъдат назначавани за повече от един мандат.

(3) Положението на председател и на член на Националната агенция за академична апелация е несъвместимо със заемане на длъжностите ректор, заместник-ректор, декан и/или директор на филиал във висше училище, съответно председател, заместник-председател и директор на институт на Българската академия на науките и на Селскостопанската академия.

(4) Мандатът на председателя или член на Националната агенция за академична апелация се прекратява предсрочно при:

1. освобождаване на лицето от длъжност в случаите на:

а) постъпване на негово писмено заявление;

б) системно неизпълнение на задълженията;

в) фактическа невъзможност да изпълнява длъжността, продължила повече от 6 месеца;

г) несъвместимост с длъжностите и изискванията по ал.3;

2. влизане в сила на акт, с който е установен конфликт на интереси по Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси;

3. смърт на лицето.

(5) Решението за освобождаване на председател или на член на Националната агенция за академична апелация по ал. 4, т. 1, букви "б" и "в" се взема с мнозинство от списъчния състав на Националната агенция за академична апелация и се предлага на министър-председателя.

(6) При предсрочно прекратяване на мандата на лицата по ал. 5 в срок до един месец от освобождаването от длъжност или от деня на смъртта се извършва попълване на Националната агенция за академична апелация до края на съответния мандат.

Чл. 35. **(1) Производството пред НААА започва по жалба на засегнатата страна, подадена чрез висшето училище или научната организация в 14-дневен срок от уведомяването на агенцията.**

(2) Право да подадат жалба имат и други заинтересовани страни, които не участват в процедурата със самостоятелни права относно нейния предмет. Такива са носителите на научна степен от същата научна област в цялата страна и всички други хабилитирани лица от висшето училище или научна организация, където е проведена оспорваната процедура. Жалбата се подава в 14-дневен срок от узнаването, но не по-късно от един месец след приключване на процедурата.

(3) В изключителни случаи при нарушаване на обществен интерес, включително, когато въз основа на плагиатство е придобита научна степен или е заета академична длъжност, жалба може да подаде министърът на образованието и науката, председателят на Националната агенция за оценяване и акредитация или лицата по ал.2, независимо от срока за приключване на процедурата.

(4) Ректорът на висшето училище, съответно ръководителят на научната организация може сам да отмени постановеното решение, след като получи становище по жалбата от факултетния, съответно научния съвет. В противен случай той изпраща жалбата и цялата документация със свое становище до НААА в 14-дневен срок от жалбата с препис и до Министерството на образованието и науката.

Чл. 36. **(1) В едномесечен срок от получаване на документите по чл. 35 НААА организира избор на трима арбитри. Арбитри се избират от Националната листа по чл. 4, ал. 2. Задължително условие е те да не са участвали в съответната процедура в друго качество.**

(2) Арбитрите провеждат първо заседание в 14-дневен срок след избора им, на което се разглеждат жалбата, приложената документация, становището на висшето училище или научната организация и становището на Министерството на образованието и науката.

(3) Второ заседание се провежда по изключение при заявени искания за нови писмени доказателства, които по уважителни причини не са могли да се представят на първото заседание. Срокът за провеждане на второто заседание е до 14 дни след първото заседание.

(4) В 14-дневен срок след съответното заседание се насрочва заключително заседание, на което се провежда гласуването, съобщават се мотивите на отделните арбитри и се обявява решението. Решението се приема с обикновено мнозинство.

(5) С решението на арбитрите може да се потвърди решението на висшето училище или научната организация или то да се отмени, като се изпрати за нова процедура от друг състав на научната комисия. Решението на арбитрите подлежи на утвърждение от НААА

(6) За неуредените въпроси относно апелационната процедура, включително административно-техническата организация се прилага правилникът на НААА.

(7) Повторното решение на висшите училища и научни организации, което отхвърля решението на НААА е достатъчно самостоятелно условие за отнемане на акредитацията на висшето училище или за закриване на научната организация.”

§ 19. Чл.35 става **съответно чл.38 и ал.1, т.1. се променя така: „когато бъде установено, че е придобило научна степен или е заело академична длъжност, въз основа на плагиатство”.**

§ 20. Чл.36 става чл.39.

§ 21. В Допълнителните разпоредби:

1. В §1 се създават нови т.7 и т.8 със следния текст:

„7. Плагиатство" е представяне на трудове, които изцяло или частично са написани или създадени от другиго, за собствени произведения.

8. „Единните държавни изисквания" включват единните правила за провеждане на процедурите по този закон, редът за контрол върху тях и минималните национални наукометрични показатели по професионални направления за придобиване на научните степени и заемане на академичните длъжности".

2. Параграф 3 се отменя.

3. Параграф 4 става § 3.

4 . Създава се нов § 4 със следния текст:

„1. Минималните национални наукометрични показатели по професионални направления за придобиване на научните степени и заемане на академичните длъжности се издават от министъра на образованието и науката.

2. Със свой вътрешен акт, висшите училища и научните организации могат да приемат и по-високи показатели от издадените по т.1"

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 22. В срок от 3 месеца след влизането в сила на закона Министърът на образованието и науката обнародва в „Държавен вестник" минималните национални наукометрични показатели по професионални направления.

§ 23. Всички материали по всички приключили процедури, проведени по реда и условията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, се обнародват отново на открит достъп на интернет страницата на съответното висше училище или научна организация.

§ 24. Случаите, за които постъпят сигнали, че лица въз основа на плагиатство са придобили научни степени и научни звания по реда на Закона за научните степени и звания (обн...) или са придобила научна степен или са заели академична длъжност по реда на Закона за развитие на академичния състав в Република България (обн..), се разглеждат по този закон.

§ 25. (1) Всички процедури по Закона за развитие на академичния състав в Република България (обн...) подлежат на проверка за съответствие с минималните национални наукометрични показатели по професионални направления от съответния ректор на висшето училище или ръководител на научна организация.

(2) Участниците в процедурите подават необходимата справка със съответните документи в едномесечен срок от публикуване на показателите по § 22.

(3) Документите се проверява от комисия, определена от съответния факултетен/научен съвет в едномесечен срок след подаването им от участника в процедурата. Една комисия може да разгледа повече от една процедура. Комисията се произнася относно тяхното съответствие в едномесечен срок. В едноседмичен срок сред произнасянето на комисията, ректорът на висшето училище, съответно ръководителят на научната организация издава заповед, с която потвърждава или отменя заповедта за присъждане на научна степен или заемане на академична длъжност.

(4) Ако участник в процедура по ал.1 не подаде документите в срока по ал.2, ректорът на висшето училище/ръководителят на научна организация в едноседмичен срок отменя заповедта за присъждане на научна степен или заемане на академична длъжност.

(5) Документите по ал.2, решението на комисията и заповедта на ректора на висшето училище/ръководителя на научната организация се публикуват на открит достъп на интернет страницата на съответното висше училище или научна организация до една седмица след издаване на заповедта.

(6) Заповедите по ал.3 и ал.4 могат да се обжалват по реда на чл.35 и чл.37.

§ 26. Отмяната на процедури на основание на § 25, ал.3 и ал.4 не се отразява на приключилите или текущите процедури за институционална и програмна акредитация на висшите училища или научните организации.

§ 27. В Закона за висшето образование (обн..)

В чл.83, ал.4 се създава изречение второ със следния текст: „Същото решение се приема и ако през акредитационния период има два или повече случаи на отхвърляне на решения на Националната агенция за академична апелация”.

МОТИВИ

Законът за развитието на академичния състав в Република България бе приет през 2010 г. Той промени модела на придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности. Законът бе приет с големи спорове, които стигнаха до Конституционния съд на Република България. Натрупаната през последните години практика по приложението на ЗРАСРБ потвърди оценките, че в закона съществуват редица слабости, който водят до падане на качеството на академичните процедури, вкл. и безнаказано плагиатство. Мнението, че е необходима промяна на закона се споделя все по-широко в университетските среди и бе подкрепено в редица изявления от настоящия министър на образованието и науката. Според тях, промяната в закона е належаща и дори закъсняла.

По тази причина, предлагаме поправки в действащия закон, които ще се приемат по-лесно и по-бързо от създаване на нов закон.

За основа на поправките използваме, след съответните редакции, т.нар. закон „Стоичков", действал между м. май и декември 2010 г. В академичната общност преобладава мнението, че той съдържа множество полезни идеи, които могат да послужат за основа на желаната законодателна промяна. Безспорна е необходимостта от въвеждане на механизъм за арбитраж и апелация на академичните процедури. Също така, е необходимо да въведат единни държавни изисквания и национален контрол за тяхното спазване. Наличието на посоченото изискване в закона, позволява в подзаконов нормативен акт да се приемат и изменят национални наукометрични показатели по различните научни направления. Те са минимални и общи за страната, като висшите училища и научните организации имат право да приемат и по-високи показатели от минималните.

Научните журита се заменят с научни комисии, като изборът на членовете на научната комисия ще се осъществява въз основа на жребий, а не на лични симпатии/антипатии. Възстановява се и т.нар. Национална листа на комисиите по научни области и по професионални направления, на която не бе даде шанс през 2010 г.

Реализира се и препоръката на Конституционния съд, който отмени задължителното привилегировано положение на английския език, но призна че има нужда от информиране на международната научна общност за процедурите, и това може да се постигне с помощта на набор от езици, които традиционно се ползват в съответните научни направления. Предвиждаме материалите по процедурите да се

публикуват на открит достъп в интернет за срок от пет години, защото някои от най-скандалните процедури в последно време са характерни и с бързото сваляне на конкурсната документация от интернет страницата на съответния университет.

Нормализира се процеса на избора на главни асистент и се въвежда тайно гласуване на процедурите в научните/факултетните съвети с цел преодоляване на някои порочни практики при избора.

Контролът се поверява на Националната агенция за академична апелация. Тя не може да присъжда или отменя научни степени, но ги връща в съответното висше училище или научна организация за ново разглеждане. По-ясно се регламентира понятието плагиатство и механизмите за неговото обжалване.

Нуждата от проверка поне на най-драстичните случаи на нарушения по действащия закон налага да бъде предложен механизъм за повторен преглед и качествен контрол на процедурите, който е съчетан с възможността за всички от тях, които отговарят на нововъведените национални наукометрични показатели да бъдат потвърдени по облекчен ред.

Убедени сме, че приемането на предложеният законопроект ще доведе до значително повишаване на качеството на университетското образование и научните изследвания в Република България и ще повиши конкурентоспособността на българската наука и висше образование.